

Predmet: *Lovas II*

Viši sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine

Broj predmeta: K. Po2 9/2022

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz čl. 142, st. 1 KZ SRJ

Optuženi: Dušan Lončar

Branioci: adv. Milan Milosavljević i Mladen Miljosavljević

Tužilaštvo za ratne zločine: Snežana Pavlović-Pejić

Sudsko veće: sudija Zorana Trajković, predsednica veća

sudija Mirjana Ilić, članica veća

sudija Dejan Terzić, član veća

Glavni pretres: 24.02.2023.

Branilac optuženog, advokat Milan Milosavljević, zatražio je da se današnji pretres odloži zbog njegovog lošeg zdravstvenog stanja, koji predlog je sud odbio uz obrazloženje da optuženi ima još jednog branioca. Nakon toga isti branilac je predložio da se glavni pretres održi bez prisustva javnosti iz razloga jer je predloženo da se u dokaznom postupku izvrši uvid u niz vojnih dokumenata sa oznakom „strogo poverljivo“. Sud je odbio i ovaj predlog branioca, ukazujući da je VBA još 2007. godine, u postupku koji je vođen pod radnim nazivom „Lovas“, donela odluku o skidanju oznake tajnosti sa dokumentacije koja se odnosi na dokumentaciju 2. proleterske gardijske motorizovane brigade JNA, te da se u ovom postupku radi upravo o toj istoj dokumentaciji.

Optužnica

Optuženi se tereti da je dana 9. oktobra 1991. godine, kao komandant 2. proleterske gardijske motorizovane brigade JNA u činu potpukovnika, naredio da se izvrši napad na selo Lovas i njegovo stanovništvo, izdajući naređenje za napad br. 9. Str. pov. Br. 350-1 za dan 10. oktobar 1991. godine, u kome stoji da se glavnim snagama blokira selo i artiljerijom dejstvuje po objektima u selu, a pomoćnim snagama izvrši „čišćenje sela od pripadnika ZNG i MUP, kao i stanovništva koje je neprijateljski nastrojeno“, što je u suprotnosti sa osnovnim principima komandovanja i zaštite civilnog stanovništva pri izvođenju borbenih dejstava, te su 10. oktobra 1991. godine snage pod komandom okrivljenog, postupajući po naredbi, izvele napad na selo i tom prilikom vatrenim oružjem ubili najmanje sedam civila, među kojima Vida Krizmanića, Ivana Ostruna, Mirka Grgića, Ceciliju Badanjak, Danijela Badanjka, Josipa Poljaka i Pava Đakovića, a takođe zapalili i više stambenih objekata.

Iznošenje odbrane optuženog

Iznoseći svoju odbranu, optuženi je negirao izvršenje krivičnog dela za koje se tereti. Naveo je da ima 80 godina, da je vojni penzioner i da ima obavezu da brani ugled vojnih starešina JNA. Njegova porodica je nacionalno mešovita, pa mu je stoga strana nacionalna mržnja koja mu se stavlja na teret. Završio je sve vojne škole i obzirom na svoje kvalifikacije, nikada ne bi ni napisao ni potpisao tako

„nebulozno“ naređenje za koje se tereti. U ratu je izgubio sve jer je, govoreći o širem kontekstu, isteran iz svog stana u Osijeku, ali je ponosan na svoj odnos prema zarobljenicima i stanovništvu. Konačno mu je pružena prilika da pred sudom iznese svoje viđenje, jer jedini zna istinu. Smeta mu što institucije ove zemlje nisu pokrenule postupak da ga zaštite, i pogađa ga zašto je ovoj državi potrebno da protiv njega Fond za humanitarno pravo pokrene postupak. Ukazao je na odnos Hrvatske i Srbije prema svojim optuženim, gde se „kod njih diže čitava država da se odbrane, a kod nas optužnice podiže nevladina organizacija“. Po oceni optuženog, optužnica protiv njega „nosi sav pečat Vukčevića i gospođe Kandić“. Objasnio je da je u Hrvatskoj bio građanski rat koji je JNA pokušala da spreči. Osećao se strašno poniženim kao pripadnik JNA u kasarni u Sisku koja je bila bez struje i vode, a to su im uradili „ti nazovi civili“. Lovas je primer takvog rata. Prvo su Hrvati proterali Srbe, a onda, kada je došla JNA, Srbi proteruju Hrvate. Neprijateljsko stanovništvo u Hrvatskoj je sve frustracije koje je imalo prema Jugoslaviji ispoljavalo prema JNA. Vojska, odnosno JNA, imala je zadatak da štiti ustavni poredak, a svakog koji je radio protiv njega, bilo sa ili bez oružja, optuženi je smatrao neprijateljem. Govoreći o oružanim snagama neprijatelja, naveo je da je jedna od zloglasnih bojni bila Glavaševa bojna, koja je 10. aprila 1991. godine bila postrojena u Bogdanovcima, a najjača bojna od 150 ljudi bila je iz Lovasa. Po oceni optuženog, „nema ni govora o mirnom stanovništvu iz Lovasa“. Napomenuo je da nije bio komandant brigade, da nije imao vojsku i da niko od pripadnika vojske nije učestvovao u napadu. Priznao je da je na selo Lovas ispaljeno devet granata od kojih su četiri eksplodirale, ali je ocenio da je to bila uobičajena pojava.

Nije bio komandant brigade i pred kritični događaj nalazio se u Osijeku. Dobio je telegram od 29. septembra 1991. godine kojim ga je komandant Boro Ivanović obavestio da se javi u komandu armije na privremeni rad. Javio se u Odsek oklopnih jedinica, gde je upućen da se javi generalu Biorčeviću, koji ga je poslao u Šid u komandu divizije. Kada je došao u Šid, javio se komandantu Arandeloviću koji mu je pokazao pravac gde mu je brigada. Došao je tamo, niko ga nije predstavio niti je imao bilo kakav dokument. Ušao je u nekakav objekat, koji je bio kao komandno mesto, predstavio se i rekao da je došao na privremeni rad. Tadašnji komandant brigade Dragan Stanić nije izvršio redovnu predaju brigade, nije razgovarao sa njim, a nakon sat vremena je otišao za Valjevo. Komanda brigade nije imala elementarne uslove za rad. Tek 2. oktobra 1991. godine su stvoreni uslovi da optuženi upozna svoje saradnike – uži deo komande, odnosno starešine koje su mu bile neposredno počinjene. Načelnik štaba, Slave Stojanov, upoznao ga je tada sa činjenicom da je 2. proleterska gardijska motorizovana brigada JNA u sastavu I divizije. Brigada u koju je došao pretrpela je najteže gubitke kada je uvedena u borbu, i bilo je pitanje njenog opstanka. Gradonačelnik Valjeva je došao sa 20 autobusa u Šid po ljude koji su pobjegli sa ratišta, kada su komandiri četa organizovano odveli svoje vojnike. Pored toga, vojnici su svakodnevno odlazili iz brigade. Okidač za bekstva vojnika iz brigade je bilo ubistvo dve posade tenka koje je izvršilo stanovništvo hrvatskih sela. Ubistvo jedne posade desilo se ispred sela Ilače, gde je stanovništvo zaustavilo tenk i motkama ubilo posadu. Drugi slučaj se dogodio ispred sela Lovasa kada je tenk bio pogođen, posada pobijena a tenk odvezen u selo. Kod Lovasa se nalazila šuma Jelaš u kojoj su hrvatske snage još 1990. godine ukopale svoje snage, i Lovas je imao ključnu ulogu. Početkom oktobra meseca 1991. godine sklopljen je sporazum da se razoružaju hrvatska sela u pravcu od Šida prema Vukovaru, ali Lovas nije pristao. Lovas je u celini bio vojnički utvrđen, bila je tu postava od 150 ljudi i dva minobacačka voda. Sledeća otporna tačka je bio ulaz u selo, koji se nalazio u jednom useku gde su minska polja, pa onda sledeća otporna tačka je bio centar sela i zadruga koja je bila puna naoružanja. Sledeći objekat je bilo groblje, gde su najčešće bili minobacači. Te otporne tačke u Lovasu bile su povezane sa 14 punktova sa vezama. Rečeno mu je da je u selu povremeno bilo i do 1.000 vojnika.

Napomenuo je da je bio na privremenom radu i da je tek 10. oktobra 1991. godine saznao, odnosno stiglo mu je naređenje komandanta I divizije da je postavljen za vršioca dužnosti komandanta brigade. Tada ga je oficir bezbednosti upoznao sa vrlo složenom bezbednosnom situacijom. Drugi problem bio je odnos paravojnih formacija i Srba prema pripadnicima JNA, jer su i jedni i drugi za sve krivili JNA, a posebno oficire, pa je bilo maltretiranja oficira, njihovog šamaranja, pa i ubistava. Najslabije je bila opremljena i naoružana JNA. Teritorijalna odbrana (TO) im je dolazila opremljena „kao da su manekeni“. Osnovni problem bio je kako dovesti ljudstvo. Komanda je dovodila i ubacivala vojsku po čitavoj Srbiji, TO i dobrovoljce. Dobrovoljci su dolazili da pljačkaju, a vojska nije imala mogućnosti da to spreči. Dana 7. oktobra 1991. godine dobio je zadatak da se razoruža Bapska. U brigadu se vratio iz Valjeva 10. oktobra 1991. godine i tada je saznao šta se desilo. Komandant I divizije Arandelović mu je 7. oktobra 1991. godine rekao da „ovi razbojnici“ hoće da zauzmu Lovas i da ih propusti kroz borbene linije. Komandant mu nije objasnio ko su ti razbojnici, niti ga je optuženi pitao, jer vremenski nije bilo određeno kada će oni da zauzmu Lovas.

Sledeći glavni pretres zakazan je za 28. mart 2023. godine, sa početkom u 14:30 časova.